Macropedius, Georgius
Asotus Evangelicus

ASO=
TVS EVANGELI-
cus, ſeu euangelica de fi-
lio prodigo pa-
rabola, à Ge-
orgio Ma-
crope-
dio
comice
deſcripta.

¶ Gerardus Hatardus excudebat.
Anno 1 5 3 7.
Menſe Aprili.

¶ Epistola nuncupatoria, Iambico trimet. Georgius Macropedius Godofrido Bollio, Traiectinæ ciuitatis Consuli meritissimo. S. D.

QVia non modo de me, sed & de om̄i domo
Nostra bene meritus es vir ornatissime,
Volui profecto sæpe gratificarier
Aliquo tibi munusculo. Verum quia
Neq; aureo, neq; gemmeo, neq; tyrio,
Inops queo, tentabo litterario.
Scripsi olim adulescens trimetris versibus
Et tetrametris, ea phrasi & facundia
Qua tum per adolescentiam, & mala tempora
Licebat, euangelicum Asotum aut Prodigum,
Omnis quidem mei laboris initium.
Cum igitur sciam te nostra quanquam vilia
Non prorsus auersarier, quem iam fere
Annos triginta velut inutilem abdidi,
Denuo resumpsi, & edidi, vt tibi dedicem.
Cape igitur hoc manibus (quod aiunt) candidis
Munusculum, vt sub grauibus atq; serijs
Rebus habeas, quo animum subinde recrees,
Rogoq; te, ne tam xenion, ac beneuolum
Animum tui Georgij Macropedij
Consyderes. Vale vir ornatissime.

¶ ARGVMENTVM IN Asotum.

DVos paterfamiliæ habebat filios,
Quorũ quidem senior quo erat frugalior,
Hoc iunior rerum fuit profusior.
Is deprehensus cum improbis græcarier,
A fratre primum, à patre deinde carpitur,
Plexis proinde sodalibus patrem petit
Rem hæreditariam, accipit: longe in Asiam
Comitantibus scortis duobus nauigat.
Scortatur inibi, remq́ perdit pessime,
Dolore patre affecto & ægritudine.
Tandem fame premente seruit, & sues
Pascere coactus, siliquis ventrem suum,
Quamuis cuperet, implere non permittitur.
Ductus igitur fœlice pœnitudine,
Tandem ad patrem supplex reuertit, gratiam
Quam demeruerat lachrymis vberrimis
Implorat, impetrat. Pater vitulum iubet
Seniore fratre non ferente occidier.
Epulantur, & ducunt choros cum gaudio.

¶ Dramatis personæ.

Prologus.
Eumenius ſenex.
Philætius filius ſenior.
Aſotus filius iunior.
Comaſta, Detrus } ſerui nequam
Merimnus
Tribonius, Thryptus, Cometa } ſerui frugi
Diaboli duo.
Lorarij quatuor.
Margeniū, Planeſium, Ancilla } meretrices
Colax paraſitus,
Pægnium puer Aſoti.
Peregrinus mileſius.
Chorus ex pueris & puellis.

¶ Prologus Iambico trimetro.

NOn futiles nugas, vt hortos Tantali,
Siculáſue gerras, aut Hiberas nænias,
Non ſtupra virginum, aut dolos lenonios,
Quibus poëtarum ſcatent comœdiæ,
Inertibus vel impudicis nectimus,
Sed auribus ſpectantium probam indimus
E veritatis ore lapſam fabulam.
Quid fabulam? Non fabulam, ſed myſticam
E fonte puritatis hauſtam parabolam,
Spectantium probis probamus mentibus.
Nam filium rerum ſuarum prodigum,
Qui patria exularat ac patris ædibus,
In gratiam patris redire videbitis.
Sed orat author carminis vos res duas
Ne ægre feratis quod leuem falcem tulit
Sementem in euangelicam, eamq́ue quod audeat

Tractare maiestatem Iambo & Tribracho.
Ne'ue insuper nimis hæreatis ludicris
Ludisq́ue comicis, sed animum aduortite
Hic abdito mysterio, quod eruam.
Foras euntem quem videbitis senem
Typum geret cœlestis omnium patris,
Qui nos amat, fouet, erudit, complectitur,
Cui æs omne consit iuuenis ob lasciuiam,
Amator est mundi deum qui deserit.
Quia vt adolescens patre relicto maximæ
Adactus inediæ, suilla siliqua
Ventrem replere postulat, nec impetrat,
Tandemq́ue resipiscens, redire cogitur,
Ita homo relicto fœdere ætherei patris,
Dum veritatis derelicto tramite
Sequitur voluptates suas, quas obsito
Spinis itinere neutiquàm valet assequi,
Tandem malorum ingente pressus pondere,
Resipiscit actus gratia, ac reuertitur.
Et quemadmodum errantem pater iam supplicem
In gratiam recepit, ita peccantibus
Sed pœnitentibus remisso crimine,
Dat gratiam deus & stolam innocentiæ.
Iam paululum digressus à spectantibus
Doctis loquar, qui non adeo spectare, quàm
Audire gestiunt, logosq́ue ponderant,

Exáminant, dijudicantq́ pro suo
Candore vel liuore, non latum tamen
Culmum (quod aiunt) dum loquar sapientibus
Loco mouebor. Interim valete vos.
Salucte docti, socculos qui comicos
Tragicósue triuistis cothurnos, auribus
Parumper arrectis adeste, aduortite.
Vt non solent docti poëtæ in fabulis,
Quæ facta sunt longe locis distantibus,
Populo exhibere, vt proxima, in proscænio.
Ita quoq́ tempestate siqua facta sunt
Diuersa, non vno exhibere tempore,
Sed vt acta sunt verbis referre congruis.
Quo tamen Asotus hic rudi innotescere
Vulgo magis queat, cui non tam placet
Quod in theatro logicon est, quàm dεcticon,
Ratione studio haud arte omissa temporum,
Abeuntem in Asiam prodigum author fabulæ
Post pauculos menses reuertentem exhibet.
Nam veritatem pluris historiæ facit,
Præsertim in hac re seria, quàm industrium
Poëtices artificium, neq́ temere,
Plautum secutus, Philocraten qui ex Aulide in
Ætoliam amissum reducit comicos.
Valete docti En redeo spectatoribus,
Vnoq́ stans fixus loco vado, venio.

Saluete, paucis vos monendos censui
Quod absq; fructu huic parabolæ neutiquàm
Dabitis operam, nec pœnitebit ocij.
Nam castitati non oberit, vt fabulæ
Versus quæ habent spurcos & immemorabiles,
Sed sermo purus, liber à lasciuia,
Post furta, post adulteria, post flagitia,
Vos iusta per lamenta pœnitentiæ,
Ad patris ætherei reducet gratiam.
Si fabulæ expetessitis vocabulum,
Quod græce ἄσωτος, si latinus exprimat,
Comœdiæ apte nomen indet Prodigo.
Qui adestis igitur ad videndum, quæsumus,
Silentium præbete. Non decet vtticos
Sermonis officio, ad theatrum qui appetunt.

¶ ACTVS PRIMVS.

Scena prima.
Eumenius. Comasta.
Versus sunt Iambici trimetri.

BOni parentis esse ego arbitror, suis
Sic prouidere liberis, ne quid fiet
Quod obsiet naturę, honori, aut moribus.
Quãdoquidẽ in hoc nõ genuit, vt viuãt mõ
Sed vt probe vitam atq; honeste transigant.
Ob id vsq; in hanc senectam, inexhaustus labor
Hæc occupauit artua, annis pristinis,

Mentemq́ discruciauit ah cura anxia,
Animiq́ sollicitudo multo maxima.
Parthos, Syros, Medos, Arabas, & Italos,
Delum, Paphum, Pontum, Cyprumq́ & Graeciam,
Per saxa & ignes horridos, per stridulas
Syrtes, mare inuium, atq́ itinera deuia,
Insomnis, impiger quoq́ peragraui, & his
Temporibus altitudinem acciui ocyus.
Si interroges qui tanta perpeti mala
Potuerim, amore solo, amore pignerum.
Hic quaeq́ fecit aggredi durissima,
Hic solus exhibuit amara dulcia.
Merito quoq́ Dijs maximam habeo gratiam,
Quod non inanis hic labor nec inutilis.
Bonorum enim thesaurum abundantissimum
Congessi, vti nihil omnium absit liberis
Ampla est domus, & amplum familicium est, agri
Vberrimi, campi latissimi, greges
Numerosi, & (vt dicam semel) dono deûm
Nil omnium est indiguerint quo liberi.
Sat hercle partum. susq́ deq́ omnia fero.
Quod superierit vitae ocio dare statui, vt
Indulgeat Genio senectus vltima.
Sed est quod absq́ dolore cordis maximo
Nec fero nec audio, quod vbi suam pater
Industriam, sudorem, & ipsum sanguinem.

Suis beandis liberis impenderit,
Sunt plurimi qui his prorsus ingrati fient,
Qui morbidæ parant senectæ plurimas
Diras quoq; ærumnas,& indies cura, Scazon.
Mœrore,amaroreq;,verētur neutiq̄ est Hypmet
Afficere. Edunt,bibunt,& abliguriunt
Rem omnem paternam,vt ossa nudent carnibus.
Plane id vel ex meipso ad vnguem pensito
Meaq; familia, cui licet nihil
Subtraxerim quod exhibere debui,
Nihilo minus fraudare me flocci æstimant.
Sunt nanq; duo mihi filij,quorum alter est
Frugi satis nobis, sibiq; maxime,
Verum alter est totus lubricus & prodigus,
Cui non mediocris adhęret, assentatur, &
Fauet familiæ turba, præcipitesq; eunt
In omne flagitium scelús ue quod audeant,
Audentq; plurimum,quod assuefactio
Audaciam dat,& fouet libidinem.
Hinc gemitus & dolor hoc quatit pectus meum,
Hinc lachrymę ad ęthereū patrem, & iuges preces.
Accedit & inhonesta famigeratio,
Mala publica,& priuata peior dictio.
Nam quod familiæ est irrogatur patribus.
Hoc dedecus tuum,hoc tibi vicio Eumeni est,
Quod degenerat & improba extat familia.

Num vero? an vnquam eis mali author extiti?
An non quod est patris modesti & optimi
Exhibui? Ab incunabulis in hunc diem,
Et esse semper & probus concredier
Studui, neq; nihili viris me miscui.
Non pyrirapis, furacibus, raptoribus,
Non turpibus, salacibus, vel mollibus,
Non mulierosis, siue fornicarijs,
Non sacrilegis, fidifragis, nugigerulis,
Calumniantibus, nec id genus alijs
Me asserui, vt orbis testis est, & conditor
Orbis Deus. Quid ergo iure obiecerint?
An indulgentiam, quod increpauerim
Remissius delicta teneræ ætatulæ?
An non vel ipsam infantiam compescui,
Verberibus vlmeis flagris & acribus?
Non crebra, non pia defuit monitio, nec
Omissa castigatio est. Nam eosdem ob hoc
Et pædagogo tradidi, neq; corrigi
Vnquam vetabam, at ineptias fugarier
Virgis volebam, & acrioribus flagris
Lubricam indolem nequitia abacta corrigi.
Verum licet iuxta omnibus rigidus fui,
Tamen omnibus non vt velim conduxero,
Frustra puer natu minor laceratus est.
Non tot minæ, tot verbera, atq; exempla tot

Virtutum, & institutio scholastica,
Stulticiam ab ingenio illius prævaluerant
Propellere, quia propter hunc domi meæ
Contentio est crebra, & simultas ciuica.
Et quid loquar, nisi vnicum sapientis hoc?
Nemo potest corrigere quem Deus arbiter
Despexerit. Sed ecce natu grandior
Gnatus meus Philætius modo rus abit,
Illi volo concedere animi gratia, &
Vti videam num cuncta recte agantur. Heus
Comasta, tu curassis interim omnia
Quæ sunt domi (dũ absum) probe. Com. curauero.
Nũ qd aliud me vis, q̃d vrget? Eu. est. Com. quid est?
Eu. Quod maxime curato opust', granarium
Inuise, gurgulione quo sit liberum.
Com. Curabit. Eu. sed audin'? Com. ausculto libẽs.
Eu. Altilibus & pullis legumen addito.
Com. Curabitur, quid deinde? Eu. ne per familiæ
Licentiam res pessum eat domestica,
Cras rediero. Com. sospes redi, sospes vale.

¶ Actus primus. Scæna. 2.

Iambici trimetri, vel senarij.

Comasta solus.

EVge, abijt hinc delirus ad villam senex,
Cui tantum inest cerebri cutis quantũ vuidæ.
Mihi credidit rem omnem semel domesticam.

Delirus hercle dum probum me existimat.
Poi ego probus nunq̃ fui, nec spem adhibeat
Vnquàm fore. Ast epularier, baccharier,
Scortarier, lactare herilem filium,
Noui probe, lepidéq; manticularier
Soleo senem, sublinere & os offucijs.
O Iuppiter supreme quanto gaudio,
Fœlicitate quanta, onustat me hæc dies.
Nunc omne famulicium omne certum ..it statim
Amittere, atq; accire herili filio
Tum sympotas, tum asoticas sympotrias
Duas, & indulgere genio, & homunculos
Bellos agere mensis iocisq; sibariticis.
Comasta nunc te proripe actutum domum.
Sed ecce parasitus Colax veluti canis
Famelicus nostras ad ędes aduolat.
Ipsum volo præuortere, vt ropalo fores
Non pulsitet, donec ea quę volo fecerit

¶ Aust.1. Sc.3. Senarij Iambici.
Comasta. Colax.

SAlue Colax. Col. Dij te ament, quid salueam?
Macritudine ægra maceror miserrimus.
Instar puerperæ gemellos quæ edidit
Flaccesco ventre, quatriduanam ob inediam.
Com. Ex renibus morbo laboras admodum
Graui, ex vitellulo tibi pulticula opust'.

Col. Dij deæq; perduant te flagrio.
Meam inediam querebar, & scelus obijcis?
Com. Compendium dictis volo nostris Colax,
Serio iocabar. Col. audio, ventri meo
Si consulas, nam id vnicum est quod me beat.
Si eluseris tentanda res aliunde erit.
Com. Ego faciam hodie, vt tympani instar turgeat
Venter tuus Colax, videberis quoq;
Fœtus iterum (ne fle) gemellis fœtibus.
Col. Et gaudeo atq; exulto vera si autumas.
O Iuppiter videor renatus, gestio
Audire. Com. tum audies, cum silueris.
Col. Sileo, etiam si venter vt lupus vlulet. Com.
Sile. Col. hem. Cō. quin mō siles?. Col. qn mō cacas?
Etiam ne habes ludibrio? Com. noli Colax
Irascier, nam te velut omasum dabo
Sub hoc die fartissimum. sile modo.
Col. Prædam meis è dentibus rapis hoc σύλα
Quid vult συλᾶσθαι? & modo caret modo, face
Compendium. Com. compendio dictis opus.
Sed ipse græcissas modo. Col. græcarier
Malim atq; pergræcarier. Com facetior
Nosti esse quàm prudentior. Col. prudentior
Immo esse quàm facetior nouero, si erit
Vnde. In dies (si occasio) esse bis duos
Scitissime scio atq; prudentissime.

Com. Hahahe tuis digni ſales ſunt moribus.
Col. Quid tandem id eſt cui tanta ſunt præludia?
Dic ſis modo. Com. audi. Col. audibo, dic agedū mō
Com. Gaude. Ingredi faxo te heri penarium,
Vbi flaccidum modo pernulis, petaſonibus,
Larido ſuillo, & optimo vino tuum
Hunc ſacculum ſaturauero, gaude modo.
Col. E veteribus ſtipulis camœnas apparas,
Et more coccygis eadem recantitas,
Nunc occine aliam cantilenam. Qui ſinat
Ferre intro me pedem ſenex tam tetricus,
Vt plane Ariſtippum ſuperet aut Diogenem?
Nugas agis triſurcifer, dimitte me.
Com. Dimitto, abi. Col. te deuorent cacodæmones
Triuerbero, miſerrimus abeo. Com. heus Colax.
Seria loquor. Col. λῆρον λῆρεις. Com. cedo manum.
Col. Hem, qd manū? Cō. & me & te beauit hęc dico
Curaberis. Abijt hinc ſenex in prædium,
Seniore cum Philætio gnato ſuo,
Subducat vt ratiunculam cum villico.
En ſinguli abſunt qui forent obſtaculo,
Rem credidit mihi totam, & argentariam
Primum, & cibariam, ſed & vinariam,
Oleariam, atq; opſonariam. Inſuper
Super omnia bona ſua me herus conſtituit, &
Super famulicium ſuum, en claues quibus

Sum prӕditus, quibus ingrediar in atria
Opipara, diuitiasq́ꝫ heri primarias.
Col. Beas beas me sancta saturitas mea,
Si id verum & id certum. Com. hercle vero verius,
Nec te esurire certius. Iam volo animum
Te aduortere his paucissimis quӕ iussero.
Producta verba longius sunt quàm vtile est.
Col. Vt me voles semper ero, quiduis impera,
Sed es breuis. Com. certum est. Herilis filius
Iunior Asotus, scis quàm ad omnem facilis est
Lasciuiam, petulantiam, iocos leues,
Epulas, sales, risum, & voluptatem id genus
Reliquam? Col. probe noui. is calamitati meӕ
Prӕsidium amabile, modo liceat per patris
Seueritudinem. quid ergo vis? Com. face
Vt aduolent duӕ animulӕ & formosulӕ
Et mollliculӕ & amabiles, Planesium &
Margӕnium, atq́ꝫ huius farinӕ pauculi
Bibesij voluptuarij Col. licet.
Com. Induce per posticulum pedepressim. Col. eo.
Lepide exequar, nihil aliud est? Com. propere redi.
Col. Properrime. Venter monet. Com. culina ego vt
Instructa sit curauero. Col id curaueris.
Quid? nihil in os vӕnatico cani antequàm
Venatū eat iactā dū erit? Com. raptim Col. admodū
Com. Ingredere, sequar, & omnibus prӕscriptio

Edicta heri, atque interminabiles meas
Leges, quibus si verbulo obganniuerint,
Et vlmei & phoenicei saxo sient.
Strident fores, an aliquis audeat egredi?

Actus. 1. Scæna. 4. trimetri vt superiores.
Tribonius. Comasta. Colax.

ET ipsum & ingluuiem ipsius Diespiter
Perdat, qui in ædes has heriles irruit,
Non aliter atque famelicus post quatridui
Ieiunium lupus. Com. Colaci irascitur.
Tri. Pernis tribus citius quidem quàm dixero
Iamiam voratis, denuo petasonibus
Crudis, deinde artocreis auide ingruit.
Timui profecto in me quoque faceret impetum,
Ita dentibus fremebat in captam sibi
Prædam. Com. libet ridere vtrunque, & illius
Edacitatem, & huius impatientiam.
Tri. Atque vtinam herus rescifcat hæc & corrigat,
Nam his omnibus Comasta herus dum abest domo
Conniuet, atque videns tacet, & (vti suspicor)
Inducit hos nihili viros. Com. hem, vti video,
Nisi rigide abactus hic fiet, pax nostro huic
Fore non potest negocio. Triboni ades.
Tri. Quis me vocat? tun' hic eras Comasta? quid
Me vis? Com. quid ædibus relictis me inscio
Exis foras? an nulla tibi cura est rei

GEORGII MACROPEDII Andrisca fabula lepidissima.

¶ BVSCIDVCIS apud Gerardum Hatardum. Anno 1538.